

Úvod

Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte. (Lk 10,23)

Každá věda má své tajemství, které znají jen mistři. Nejvyšší věda Ducha – teologie – má také své mistry znalé tajemství a jimi jsou **světci**. Touha patřit do této společnosti – připojit se k zástupu patriarchů, proroků, králů, apoštolů, mučedníků, vyznavačů, svatých učenců – je zárodek blahoslavenství¹ v nás. Každý patří svým koloritem k nějaké skupině, světecké typologii, která mu ukazuje právě tu z vlastností Krista, jež odpovídá neadekvátněji jeho „krevnímu oběhu“.

Každý člověk má zárodečně v srdci jako trvalý dar od početí jedno klíčové blahoslavenství, jednu upřednostněnou kristovskou vlastnost (ctnost),² kterou je třeba objevit a rozvinout, neboť je nejpříležitější způsobem (*modus vivendi*), jak bezpečně doputovat do nebeského rozměru života. Životem tohoto (jednoho) blahoslavenství (věrností

¹ Co nejplněji žít vzájemné spojení – to je nejhlubší touha Pánova i lidského srdce. V následujícím textu budeme do „čtení“ těchto boholidských tužeb vstupovat. Klasici duchovního života rozjímající slova Písma používali pro nejužší setkávání Boha s člověkem právě téma *blahoslavenství*. Rovněž my budeme vycházet z niterného života Pánova neustále otevřeného Srdce, abychom rozuměli nekonečně živému obsahu biblických blahoslavenství. Při vynášení duchovních souvislostí a konkluzí čerpáme z tradice církve a odkazu mystiků. Záměrem knihy není čtenáře přesytnit odkazy; ostatně ten, kdo pronikne do samotného textu, rozpozná logiku celého sdělení.

Z hlediska sledovaného předmětu (blahoslavenství) rozlišujeme striktně v celém textu to, co je Boží a co člověka: proto například rozlišujeme On (Bůh) a on (člověk); Srdce (Boha) a srdce (člověka); Duch (Svatý) a duch (lidský). Rovněž podle úzu mnohých autorů křesťanské spirituality zachováváme počáteční písmeno v pojmu Trojici – Trojjediný (apod.) majuskulní.

² Každé z osmi **blahoslavenství** bychom si mohli představit jako klíčovou **vlastnost** Ježíšova Srdce neboli **ctnost**, neboť každé to blahoslavenství je sám Ježíš: On je v tom všem přítomný, obsažený, protože On je nejhlubší Bohatství (1), On pláče Radost (2), je

v malém) dostáváme biblicky (tj. na způsob obdarování Slovem) vše ostatní. Pán se na nás dívá skrze to jedno blahoslavenství, které zároveň je zaslíbením, kým se před ním máme výsostně stát (v oslavení). Jsme povoláni sálat štěstím žitého blahoslavenství, a tím čelit bolestem a úzkostem naší doby v Ježíšově duchu a lásce, tedy jeho stylem. Jako určité blahoslavenství v našem srdci vyzařuje Ježíšovu vlastnost (ctnost) autenticky, tak zároveň (procházejíce slzavým údolím) podléháme lidské bídě: tu ale bere Pán na sebe, aby byla uzdravena a přetavena do ryzí podoby jeho Srdce. Nebe se spojuje se zemí, Pánovo Srdce s lidským, aby je učinil podobným Srdci svému. *Skrytá perla blahoslavenství* tedy spočívá nikoli v nouzi vyjmenovaných lidských béd: chudoby, pláče, lačnosti, pronásledování..., ale v tom, že lidskou tíseň prozařuje Ježíš a v osobním angažmá před našimi zraky vyjevuje, jak zlo a nedostatek v našem životě proměňuje v dobro³ – my pak máme činit (s osvojenými vlastnostmi jeho Srdce) podobně. Tímto zesouladňováním našeho srdce s jeho Srdcem vdechuje Kníže pokoje⁴ větší stabilitu a zralost do našeho nitra, v němž vychází jitřenka, a my poznenáhlu zase o něco jistěji „víme“, co máme (v Duchu) činit. Takto se stále více (již zde na zemi) vkrvujeme do nebeského života, skrze blahoslavenství vložené do srdce, které nám ukazuje nejkratší cestu do Trojjediného Srdce.⁵

Blahoslavenství, které v nás čeká na rozvinutí, ovšem nelze „měřit“ přirozenými psychologickými dispozicemi nebo naučenou dovedností: že jsem nebo umím být „nějak“ tichý, milosrdný, pokojný, spravedlivý...

Tichost (3), Spravedlnost (4), Milosrdenství (5), Čistota (6), Pokoj (7), vítězný Obětník (8). Všechny tyto vlastnosti tryskají z Ježíšova Srdce „pod způsoby“ Krve a Vody: Krve, která je ohněm lásky – Vody, která je slzou lásky.

³ Naše pozemská optika je zkreslená: jeho vlastnosti – blahoslavenství – se na zemi jeví jako „nedostatek“, ale nebesky jde o nevýslovné štěstí, jak je budeme jednou v plnosti zakoušet.

⁴ Srv. Iz 9,5.

⁵ Jsou-li blahoslavenství typickými rysy Ježíšova Srdce, jedním z nejhlubších je jeho Velekněžství (klíčové pro chudobu ducha): Syn se dává Otcí v oběť a zároveň je sám obětníkem. Tak i člověk, tažený k dokonalosti na podobu Trojice, je zván k osvojení si umění oběti sebe sama Bohu: tím se stává dokonalým. Každé blahoslavenství ústí do kněžství srdce, abychom byli přáteli Trojjediného Srdce.

Spíše životně rozpoznáváme, v jakém základním rozměru ve mně Ježíš roste tím, že hledám jeho Tvář (jeho hlas, jeho projevy) svým otevřeným srdcem. Vydanost Duchu (Svatému) v nás onu ctnost-blahoslavenství kultivuje, zatímco uzavřenost více či méně hřivny zakopává (extrémně do podoby neřesti).

Blahoslavenství, nakolik se v nás rozvíjí, je jakýmsi barometrem našeho stavu, což vyhodnocují *duchovní smysly*⁶ (umístěné v srdci): totiž jestli onen skrytý dar žije ještě v nepropálené podobě (a tedy ze mne vystupuje spíše jako opak zaslíbení), anebo ten či onen rys Ježíšova Srdce již začíná prostupovat celek mého života. Co v duchovním životě (ještě) neprošlo smrtí – včetně přirozených darů (povahy, nadání) – to je ve službě Duchu nestabilní nebo zakrnělé a často se navenek jeví opačně než zduchovnělá podoba darované hřivny. A tak právě zápas o nějakou vlastnost Ježíšova Srdce (životní osten, kde jsme nejvíce pokoušeni) může být známkou toho, že jde o centrální blahoslavenství (jedno z osmi) přináležející mému srdci, kterým mne Ježíš k sobě táhne.

To či ono blahoslavenství se v lidském životě začíná prosazovat od neočištěného (nerozvinutého) zárodku a roste poznenáhlu k individuálně vyzrálé podobě-svatosti: z člověka vyzařuje vždy z nitra navenek, nikoli naopak. Nejprve tedy zachycuje světlo přítomného blahoslavenství hlubina lidského srdce (tam se strhávají poryvy lásky a radosti, aniž bychom to museli vědomě evidovat), až poté záře blahoslavenství prorůstá složité záhyby vnitřního světa (psychiku) a teprve nakonec ze srdce rozpáleného blahoslavenstvím, jako ze žhavé pece, vylétnou občas sem tam jiskry i navenek a jsou viditelné i v lidském těle, zachytitelné fyzickými smysly. V těch momentech je na člověku nějak vidět, je hmatatelné, chutná, je slyšitelné nebo voní to blahoslavenství, které vyrostlo z nitra – ze srdce. Srdce, které svým *Fiat* (existenčně – tedy mimo rovinu popisné sdělitelnosti) svolilo k proměně, má sílu postupně

⁶ Jsou to především mystici, kteří rádi hovoří o chuti, sladkosti božských věcí; chtějí ji zakoušet, takřka se jí dotýkat. Již Origenes formuluje učení o pěti duchovních smyslech. RAHNER, K., *Le début d'une doctrine des cinq sens spirituels chez Origène*, in RAM, 13 (1932), s. 113–145.

uspořádat celý „zbytek člověka“ (duši i tělo). Neobjevené srdeční blahoslavenství, teprve čekající na rozkvět, vykazuje navenek často známky pravého opaku Ježíšových vlastností, je tedy víceméně utlačované sebebeckostí. Odstínů nedozrálého blahoslavenství, kaleného egoismem, je v projevech nepočítaně: srdce, které má životně tvarovat blahoslavenství tichosti, tíhne v ještě neproměněné podobě třeba k nevrle palčivosti a věčné nespokojenosti; neproměněná chudoba může zase do nekonečné šíře chamtivě vrstvit bohatství a pěstít si neprůstupnou komplikovanost nebo dvojakost; neproměněný plačící staví do středu pozornosti „celého světa“ své bolestícnosti; neproměněný a spoutaný lačný ucpává neposlušně všechny prázdnoty otrockými náhražkami; neproměněný tvůrce pokoje trpí roztěkaností nebo rozvrací (vztahy, jednotu, pokoj); neproměněný milosrdný má sklony k pohrdání a sebejistotě; čistý zase mnohdy zápasí s nejrafinovanější nečistotou – pyšnou tvrdostí; a pronásledovaný je (například) zchoulostivělý a liknavý k oběti. Takové kouřové clony nás budou provázet do konce života, neboť člověk se stále očišťuje, ale kalící clona egoismu nemusí nabývat na intenzitě, může slábnout, nebo se dokonce téměř až silou ctností rozpustit. Pak srdce nahlíží Boží záležitosti ostře a přímo bez váhání: vidí.

Proměna člověka k takovému vnitřnímu „ostrožraku“ se děje (cestou blahoslavenství) vždy od středu (srdce) směrem ven (přes psychiku k tělu). Často ještě vnějškově nepozorujeme vůbec nic, ale uvnitř již skrytě Pán, který má čas a nespěchá, spolehlivě působí. Proto *trpělivost* se sebou i druhými – zatímco Pán čistí náš příbytek a ven vychází vše, co do srdce nepatří (v tisícero podobách nezřízených projevů) – je *libou askézí*, která je před očima Boha zásadní aktivitou, přičtenou člověku ke spravedlnosti.⁷ Avšak primát působení patří Pánu: tomu, jak blahoslavenstvím hněte⁸ naše srdce (ve střídání radosti a bolesti), aby dýchalo

⁷ Čím více se takto (duchovně) očišťujeme, tím méně vystačíme s populárním psychologizováním: pro vyhodnocení projevů člověka v procesu očišťování potřebujeme nauku Ducha, abychom nepaušalizovali.

⁸ Biblický výraz pro tvarování člověka, jež je stvořen ze země. Z mnoha proroků například Jeremiáš (srv. *Jer* 18,1–5).

tím, co prožívá Ježíš. Od člověka, aby se v něm mohlo blahoslavenství rozrůstat a působit proměnu (zbožštění), čeká Dárce pouze otevřenost a naprostou důvěru (což je čin lásky), které jsou pro Boha svolením k započetí díla tvarování lidského srdce. On (celá Trojice) uvnitř nás bez ustání pracuje a my se učíme svým srdcem a životem potvrzovat jedině: Dělej si se mnou, Pane, co chceš! (co, jak, a dokonce i kdy uznáš za vhodné).

Jelikož Osobu nelze vtěsnat do limitovaného počtu vlastností, je svým způsobem také počet blahoslavenství nekonečný,⁹ avšak těch osm – Ježíšem na Hoře vyhlášených (jimiž hněte člověka) – pokryje onen nekonečný zbytek všech ostatních (ctností) neboli: bezpočet odstínů blahoslavenství lze zestručnit do osmi pilířů, z nichž vše ostatní vyrůstá. Základní biblická Matoušova „osmička“¹⁰ tedy nepředstavuje numericky přesný výčet (rysů Ježíšova Srdce), ale ukazuje eschatologickou plnost:¹¹ tedy celistvou Osobu Pána, v jehož Srdci se každý člověk tou či onou stezkou (tichosti, pokoje, spravedlnosti atd.) pohybuje, a tím zároveň dorůstá do celku – do celého Krista. Osm rozměrů (blahoslavenství) Ježíšova Srdce univerzálně zahrnuje veškerou singulární variabilitu jak lidských srdcí, tak dějinných etap spásy¹² (obtisk blahoslavenství má nejen mikrokosmos lidského srdce, ale rovněž makrokosmos stvoření

⁹ Například: „Blahoslavené jsou oči, které vidí, a uši, které slyší!“ (Lk 10,23); „Blahoslavení jsou ti, kdo se nade mnou nepohorší!“ (Mt 11,6) Ale také známých sedm blahoslavenství z Janovy Apokalypsy: Zj 1,3; 14,13; 16,15; 19,9; 20,6; 22,7; 22,14 aj.

¹⁰ Srv. Mt 5,3–12.

¹¹ Číslo **osm** značí biblicky eschatologickou plnost, jako **sedm** zase pozemskou plnost. Sedm dní patří dílu stvoření, osmý den vyhlížíme definitivní příchod Pána. To, že Pán odhaluje ze svého Srdce blahoslavenství (svých vlastností-ctností) právě osm, symbolicky odkazuje na úplnost a věčnost. Podobně je to s počtem svátostí (osmá je svátost církve – svátost spásy).

¹² A navíc ještě každý úsek dějin vždy aktuálně transponuje biblická blahoslavenství na tep své doby v akcentech srozumitelných žijící generaci. Přitom zároveň platí, že jakákoli aktualizace vychází ze základních osmi rozměrů blahoslavenství. Papež František tak například přibližoval *blahoslavenství plačících* k těm, kdo v dnešní době opatrují a chrání společný domov – jak lidskou rodinu, tak dílo stvoření. Srv. jeho katecheze na blahoslavenství v této knize od s. 295.

– například jednotlivé národy¹³ – neboť celé dílo stvoření je prostoupeno lidstvím Krista, a tak dostává svou tvář). Každé srdce, od prvního Adama až po posledního člověka, je „utkané“ vždy z jednoho z osmi blahoslavenství – to platí obecně; avšak individuální realizace té či oné Ježíšovy vlastnosti v srdci člověka je nadto vždy originální, jak originální je každá osoba světce. Uvedme příklad: blahoslavenství tichosti (jak teprve budeme sledovat) z lidského srdce (putujícího touto cestou) vyzařuje v barvě azuru.¹⁴ Tedy všechna lidská srdce v dějinách spásy hnětená tichostí zářila (a v nebi září) stejnou barvou (azuru), zároveň však v nekonečné variabilitě jedinečných odstínů, podle toho, jak daný člověk pospolu s Ježíšem tichost jeho Srdce ztvárnil ve svém životě.

Svatost vykazuje vždy obecně platné znaky, které se ale konkretizují v individuálním světcí, jehož svatost je neopakovatelná. Ikona Sslání Ducha Svatého po Nanebevstoupení Pána ukazuje právě zrozenou církev, která v *pestrosti* osob (učedníků) tvoří kolem Panny a Matky Marie *jednotu*. V papežské vatikánské kapli *Redemptoris Mater*¹⁵ je toto tajemství – pestrosti v jednotě – (s ohledem na naši tematiku blahoslavenství) vyobrazeno následovně: apoštolové, jejichž středem je Maria, jsou oblečeni do dvojího šatu. Každý z nich má jednak spodní šat, jehož barva je vždy originální, zatímco svrchní roucho mají všichni stejně sladěné do barvy šatu Krista, který sedí v nebeské slávě po pravici Otce. Jednoduše vyjádřená ekleziologická pravda: každý z nás je Božím dítětem v Kristu, a zároveň se stáváme syny absolutně osobním způsobem. Originální barva šatu každého apoštola ukazuje na blahoslavenství jeho srdce,¹⁶

¹³ Srv. blahoslavenství národů celého světa od s. 153.

¹⁴ Barvy (vůně) otvírají další rozměry blahoslavenství, které jsou pouhými slovy těžko uchopitelné.

¹⁵ RUPNIK, M.I., *La cappella «Redemptoris mater» del papa Giovanni Paolo II.*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1999.

¹⁶ Z apoštolů je Petr tvůrce pokoje; Ondřej – čistý srdcem; Jakub st. – milosrdný; Jan – pronásledovaný pro spravedlnost; Filip – pronásledovaný pro spravedlnost; Bartoloměj – milosrdný; Matouš – tvůrce pokoje; Tomáš – chudý v duchu; Jakub Alfeův – pronásledovaný pro spravedlnost; Juda Tadeáš – čistý srdcem; Šimon Horlivec – pronásledovaný pro spravedlnost; Matěj – milosrdný. Někteří z apoštolů sice mají stejné

kterým zároveň dorůstá do celého Krista, což naznačuje jediná barva svrchního (kristovského) pláště. Kdo žije své blahoslavenství, voní Kristem,¹⁷ a to vždy naprosto neopakovatelným způsobem. A pestrost zase sjednocuje sám Pán ve svém Těle-Církvi tak, že vše modeluje ke svému obrazu a podobě: tedy vše činí jako jedno jediné (neboť je jeden Bůh), a zároveň v tom jednom jediném jsou skryté pestré části (jako jsou tři Osoby v Trojici), které souzní v jednom harmonickém celku.

Blahoslavenství vycházejí z nebe – Ježíšova Srdce a působí na zemi – v lidském srdci, aby i z něj učinily nebeskou zónu (věčných hodnot); aby vše na zemi bylo jako v nebi, tedy věčné. Jak nevýslovně je od dokonání Kristovy oběti opět propojené nebe se zemí, viditelné s neviditelným, na to upozorňuje liturgické zvolání: *Jako v nebi, (tak at' je vše) i na zemi!* Analogicky z druhé strany: pozorujeme-li stvoření, čteme v něm jako v knize o nebi. Všechno ve stvoření – jež je odrazem Trojice – má chuť, barvu, vůni, zvuk, tělo. Ježíš přistupující k člověku lásku vyzařuje, jeho slova zároveň voní¹⁸ a dotýkají se srdce: oslovují všechny smysly, aby člověk svého Tvůrce bytostně (biblicky řečeno celým srdcem) zakoušel. A člověk je Ježíšem zároveň neustále povzbuzován, aby se nebál (v jakémkoli stavu) do jeho Srdce dívat, aby naslouchal tlukotu jeho Srdce, vychutnával jeho sladkost, cítil jeho vůni a zachycoval každý jeho pohyb. Postupně nás k tomu Duch zvnitřňuje, abychom Ježíše a jeho láskyplné projevy (blahoslavenství) vnímali stále hlouběji: všemi pěti smysly, duchovními (umístěnými v srdci), které jsou intenzivnější (komplexnější, přesnější) než smysly tělesné, které těm duchovním mají harmonicky sloužit.¹⁹

blahoslavenství, přesto je každý přece jen v odstínu ztvárnění onoho blahoslavenství ve svém životě neopakovatelný: jinak žije pokoj Petr a jinak Matouš – tedy z jejich srdcí sice vychází stejná barva červeného paprsku sedmého blahoslavenství, ale u každého v originálním (nezaměnitelném) odstínu.

¹⁷ Křesťané jsou vonné kadidlo vydechující Krista (srv. 2Kor 2,15).

¹⁸ Bůh skrze lidská srdce šíří vůni poznání o něm (srv. 2Kor 2,14).

¹⁹ Sv. Ignác učí v duchovním životě vztah s Bohem „vychutnávat“ všemi smysly. Nenaplnjuje jen jedna rovina poznání a množství informací do šíře, ale zakouší-li člověk

Pokud na nás (lidi, stvoření) září a voní samotné Ježíšovo Srdce, září a voní zároveň vše, co z něj vychází – tedy i blahoslavenství. Jako vůni celku Trojice neruší jednotlivé Osoby, z nichž každá má vlastní specifikum, tak i jednotlivá blahoslavenství, kterým se ikonograficky přiřazují různá zabarvení (symbolický odstín toho, co je slovy nevyjádřitelné), tvoří dohromady jediný celek Krista. Nepřekvapuje tedy, že každé blahoslavenství má svou nebeskou (duchovní) barvu a vůni: analogie stvoření (modrá noční obloha, ohnivé slunce, azurové moře, bílá nevěsta, růžové dětství, zlatý třpyt, rudá krev, zelené stromoví) nám při představě, co která barva vyjadřuje, jistě pomáhá, zároveň ale barvy a vůně nebe zkušenost ze stvoření přesahují. Barvy jednotlivých blahoslavenství jsou totiž nebeské, „vítězné“ (oslavené), tedy promísené s (táborským) světlem, a tak si jejich krásu nelze bezesbytku představit (*Oko nevidělo, ucho neslyšelo...*): pouze srdcem ji tušíme, stejně jako srdcem tušíme krásu oslaveného lidského těla proměněného v nebi táborským světlem. Zároveň je každá barva blahoslavenství v nebi „protkána“ zlatem, jež naznačuje (krom jiného) také čistotu, která „vidí“ Boha: v takovém rouchu (blahoslavenství) bude lidská duše předstupovat na nebeskou svatební hostinu. Se žalmistou žasneme: „V plné krásě vstupuje královská dcera“ (duše člověka), „její šat je protkán zlatem. V barevném rouchu ji vedou ke králi.“²⁰ Písmo svaté obsahuje vše (ať už explicitně, nebo skrytěji – mnohá tajemství čekají na prohloubení souvislostí nebo na realizaci,²¹ mnohá se otevřou dokonce až v nebi:

věci do hloubky, tedy celistvě. Srv. IGNÁC Z LOYOLY, *Duchovní cvičení*, Refugium, Olomouc 2017, č. 2.

²⁰ Žl 45,14–15.

²¹ „Kristova tajemství ještě nejsou zcela uskutečněna a naplněna. Taková jsou sice v samotné Ježíšově Osobě, nikoli však v nás, kteří jsme jeho údý, ani v církvi, která je jeho tajemným tělem. Boží Syn přitom chce s námi a s celou církví svá tajemství sdílet, a dokonce je rozvíjet a v nich pokračovat... Chce v nás i ve své církvi uskutečnit a naplnit celý svůj život a svá tajemství, poněvadž je s námi chce sdílet a dát nám na nich účast: chce, aby v nás pokračovala a rozvíjela se. A tak se Kristova tajemství nenaplní, dokud nepřijde konec času, který on sám určil pro splnění svých tajemství v nás i v církvi, to znamená konec světa.“ JAN EUDES, Z pojednání „O Ježíšově království“, in *Denní modlitba církve*, IV, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2005, s. 473.

a vše, nové i staré, poroste do nekonečné hloubky a výšky, do radosti věčné). Každý, kdo se stává učedníkem nebeského království, je jako hospodář, který ze své bohaté zásoby (životních zkušeností) vynáší věci nové i staré.²² Pro výpovědi o nevypověditelném si pomáháme (kromě stálého ponoru do Písma) tím nejpřiléhavějším z tradice církve: ikonografií a svědectvím mystiků, neboť obojí nejcelistvěji zprostředkovává nebeskou plnost odzrcadlenou v pozemské zkušenosti.

S postupem dějin spásy se Ježíšovo Srdce stále více otevírá. Na konci časů bude nejotevřenější – vydávající zcela zdarma celý svůj obsah. Od věků stejná tajemství z pokladnice Božího Srdce se vylévají na stvoření stále mohutněji, a to vždy v nové hloubce a nekonečných souvislostech.²³ Rovněž blahoslavenství (coby Desatero Nového zákona) budeme číst jako dávno známá (z Matoušova katalogu), a přitom tak nová (v kontextu naší doby).

Představme si tedy „osm“ cest (blahoslavenství) jako ústí Pramene, ze kterého každé další dobro misijně vytéká a utváří mohutnou Řeku života, která se vlévá zpět do Oceánu Lásky, kterým je Trojiční Srdce Boha. Z jiné strany lze parafrázovat s prorokem Izaiášem:²⁴ Z Ježíšova Srdce (nebe) padá blahoslavenství jako déšť na půdu lidského srdce, aby ji zúrodnil (zapsal na věčnost), a oblažené lidské srdce pak svému Dárci odpovídá chlebem lásky. Blahoslavenství – péče Ježíšova Srdce

²² Srv. *Mt* 13,52.

²³ „Přestože svatí učitelé odhalili mnoho tajemství a podivuhodných činů Božích a zbožné duše je poznaly – nakolik to ovšem naše pozemskost dovoluje – přece jen jich zůstává mnohem větší část, kterou je ještě třeba vynést na světlo, a dokonce teprve pochopit. A tak je třeba sestoupit do hlubin Kristových a jako v bohatém dole tam kopat, neboť jsou tam uloženy hojné a drahocenné poklady. A můžeš dolovat sebehluběji, nikdy nedojdeš konce a nevyčerpáš všechno, naopak na všech stranách, v každé štole nalezneš nové žíly s novým bohatstvím.“ JAN OD KŘÍŽE, Ze spisu „Duchovní píseň“, in *Denní modlitba církve*, I, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2005, s. 1070.

²⁴ „Jako déšť a sníh padá z nebe a nevrací se tam, ale svažuje zemi a působí, že může rodit a rašit, ona pak obdařuje semenem rozséváče a chlebem toho, kdo jí, tak se stane s mým slovem, které vyjde z mých úst: nevrátí se ke mně bez účinku, ale vše, co jsem chtěl, vykoná a zdaří se mu, k čemu jsem ho poslal.“ (*Iz* 55,10–11)

o lidské srdce – se nevrací bez účinku, ale vykoná vše, co je třeba pro zajištění věčné radosti milujících se (Boha a člověka).

Zmínili jsme, že každé lidské srdce je trvale obdarováno *jedním* z osmi blahoslavenství (srv. dále I/A), které ho nejrychlejší cestou synchronizuje s Ježíšovým Srdcem (aby dva byli jedno). Nadto je ale každému člověku (již od momentu početí) udělena trvalá pomoc ještě druhého a třetího blahoslavenství (srv. dále I/B–C). *Druhé* blahoslavenství, které člověka ztvárňuje, na něj vyzařuje z Ježíšova Srdce (může být stejné nebo odlišné od toho prvního klíčového, které má v srdci). A konečně má každý trvale od početí darované *třetí* blahoslavenství (stejně nebo odlišné od dvou předešlých), které tvoří coby útočiště pro spočinutí obal lidského srdce. Tři základní blahoslavenství budou člověka „charakterizovat“ i v nebi.

Tematické uspořádání naší knihy vychází od tří trvalých blahoslavenství jako ze základu, z něhož vyvěrají všechna ostatní specifika a další souvislosti.

Struktura tematiky blahoslavenství

1. část této knihy rozprostírá v kapitole **I. Blahoslavenství jako trvalá dispozice** (s. 17–92) tematický základ: *A. Blahoslavenství vyzařující z lidského srdce; B. Blahoslavenství vyzařující z Ježíšova Srdce na člověka; C. Blahoslavenství tvořící obal lidského srdce pro spočinutí.*

Ostatní drobnější podtémata první části lemují toto základní východisko, k němuž se budeme v dalších částech knihy neustále navracet.

2. část knihy je rozdělena do tří kapitol sledujících blahoslavenství z nejrůznějších hledisek: **II. Blahoslavenství působící dočasně podle potřeby člověka** (s. 108–125); **III. Blahoslavenství v různých (jiných) souvislostech** (s. 126–199); **IV. Blahoslavenství a růženec** (s. 200–229).

3. část knihy přináší v kapitole **V. Související témata** (s. 231–292) takové impulsy, jež jsou pro pochopení tematiky blahoslavenství klíčové a s duchovním životem úzce propojené.

4. část knihy tvoří v kapitole **VI. Blahoslavenství v tradici církve** (s. 295–320) výběr meditací dvou papežů o blahoslavenství. Lev Veliký z počátku církevních dějin (5. stol.) i současný papež František jsou osobnosti přesahující svou dobu, mistři duchovního života.

5. část konečně poskytuje (s. 322–331) přehledný výpis základních informací, s nimiž se čtenář během četby setkal, aby je měl po ruce a nemusel užitečné odkazy listováním dohledávat. Standardní závěrečná bibliografie (s. 332–335) má souhrnný charakter.

5. Milosrdenství

Cesta lidského srdce k Bohu skrze 5. blahoslavenství

(5. blahoslavenství rozvíjí ctnost důležitou v dnešní době: *spravedlnost*; barva blahoslavenství *růžová*; vůně *Hlubiny-Trojičního středu Ježíšova Srdce*; zaslíbení: *dojdou milosrdenství*)

Stále potřebujeme odpuštění: to ve svátostné rovině nepůsobí ta či ona (i když k obdržení nezbytná) formule obřadu, ale vnitřní obřad lásky, tedy milosrdenství. Doslova všichni potřebujeme milosrdenství. Spravedlnost hrubého zrna (bez pohledu za horizont pozemského života) požaduje vyrovnaní neosobním „oko za oko“ – „padni komu padni“ bez vnitřních souvislostí. Kdo je ale milosrdný, toho se zmocnilo hlubší tajemství života a žije spravedlnost správně uchopenou. Milosrdenství, dotýkající se tajemství boholidství, zve člověka k podobnosti s Bohem: máme být milosrdní (a tím pádem dokonalí) dokonce jako nebeský Otec! Když Otec odpouští, tvoří opět (jako na počátku) „z ničeho“ – my též. Milosrdenství je otcovství, které druhé navrací do života. (V otcovství se milosrdenství prolíná se 4. blahoslavenstvím, ale jinak zabarveným.)

I nový (vykoupený) člověk v sobě nadále zakouší důsledky hříchu, smrti a bytostně zevnitř chápe, proč je třeba druhým (i sobě) prokazovat milosrdenství. Kdo se v každodenním „umírání“ dotkl podstaty lidské ubohosti, může být teprve správně (otcovsky) milosrdný: nedolamuje nalomenou třtinu, nezhasí doutnající knot. Chápe totiž zevnitř hrůzu, kterou hřích přináší – rozumí situaci druhého (nedostatku lásky), a tím se pro něj stává zdrojem milosrdenství. Milosrdenství uschopňuje mít utrpení druhého za vlastní. (To neznamená, že musí být člověk ponořen do zla, aby zlo uměl vyhodnotit.) Kdo poznal sladkost navraceného života, který ho vyvádí ze smrti, chce toto štěstí dopřát i druhým. V tomto smyslu jeden z typů vyobrazení Posledního soudu, kde je lidstvo při druhém příchodu Pána rozděleno na ty po jeho pravici a levici, může být (pro chápání toho, co je odpuštění) zavádějící. V neutěšené situaci jsme všichni, pokud nezachytíme

milosrdnou ruku Boha, který prochází kolem s vystřenou náručí: kdo ho neodmítne, je zachráněn – je mu navrácen život.

Milosrdenství je ikonograficky barvy růžové a takový paprsek vyzařuje rovněž milosrdné srdce. Růžová nepatří (podobně jako třeba ohnivě sluneční pláčících) mezi základní barvy, ale je namíchaná (tj. sbíhá se v ní mnoho zkušenostních rovin).⁴⁹ Je to jemná, (někdy) těžko přijatelná barva, podobně jako je obtížné vyargumentovatelný milosrdný rozměr Boha pro toho, kdo žije optikou „všem měřit stejně“. Srdce bez rány – neobřezané – a pyšné považuje milosrdenství za slabost: bezmoc. Bezmoc Boha je ale největší síla (což důvěrně vychutnávají chudí v duchu). Všemocný Ježíš bezmocným často a rád uděluje plnomocné odpustky. Zdarma. Kdyby to nedělal, byl by proces spásy (celého světa) mnohem více zpomalen. Je to jeho mocné milosrdenství, které není proporční polovinou spravedlnosti, ale dokonalostí spravedlnosti Ženicha, který chce očistit svou Nevěstu a mít ji co nejdříve u sebe. A tak milosrdenství je aktivní síla velkorysého srdce, které se nebojí sobecky o sebe (ale nedává se na druhou stranu ani hazardně všanc). Co „svět“ vyhodnocuje jako slabost, tam je jemná síla. Co „svět“ vidí jako ubohost, tam je právě bohatství.

Růžová je slitá z několika barev, stejně jako milosrdenství prostupuje několik blahoslavenství: mísí v sobě pokoj krve, tichost azuru, ale také zralou mužnou radost ohně, i když radost milosrdných má jinou příchut' než ohnivá radost pláčících. Radost milosrdenství je okrášlená vítěznou Ježíšovou Krví, a tak zahrnuje jak barvu tvůrců pokoje – Srdce Ježíšova, tak barvu tichých – srdce Mariina (kdežto ohnivě blahoslavenství pláčících je spíše radostí všech svatých v nebi). Opět vidíme názorně, jak se blahoslavenství prostupují (stejně jako ctnosti): jedno souvisí s druhým.

⁴⁹ Primární barvy (nelze je „namíchat“): **žlutá** (zlatá – čistota), **červená** (pokoj), **modrá** (mystika). Sekundární barvy (smíchané ze základních barev): **zelená** (mučednictví), **oranžová** (radost), **fialová** (kajícnost). Terciální barvy (smíchané ze sekundárních barev): **azur** (tichost), **růžová** (milosrdenství). Barva **bílá** (svoboda) je neutrální – tvoří podklad pro všechny ostatní barvy – všechny v ní zvýrazní (jako ve světle) svou podstatu.

Milosrdní se pohybují v logice Ježíšova Srdce. Nikdo se jich (obrazně řečeno) už nemůže dotknout (fyzicky jim ublížit, slovem je urazit): jsou nedotknutelní v tom smyslu, že se neurážejí (obaleni milosrdenstvím Otce vytáli kořen veškeré ostatní zloby – ješitnost), neboť dorostli do zralé lásky k bližnímu, dokonce i k nepřítelům. Láska – logika Ježíšova Srdce – je jim ochranným štítem proti smrtelným jedovatým střelám nepřítelů: nebojí se o sebe ani při fyzickém, ani při slovním nebo jiném, ještě rafinovanějším útoku. Chrání ve svém srdci jedinečný dar, který obdrželi: *laskavost* a *vládnost* ke všem bez rozdílu (nikoli všem proporčně stejně a nikoli jako naučenou psychologickou dovednost: laskavost z jejich srdce „sama“ sálá a míru laskavosti určuje personální *magis*). Ani těchto darů, laskavosti a vládnosti, se v nich nemůže již nikdo dotknout, nemůže jim je zcizit: neboť nejsou ješitní. Když jsme obaleni milosrdenstvím, v Ježíšově lásce odpočíváme: láska je nám odměnou, úlevou, svobodou a slastí srdce.

Jak si vůbec přiblížit božskou kapacitu milosrdenství, vylévající se na každé lidské srdce? Představme si, že Ježíšovo Srdce příchozího nikdy neodmítne (vždy reaguje velkoryse, mladě, pružně, připraveno na nový začátek, neexistuje pro něj nic neodpuštělného): je tedy stále dookořán otevřený, zatímco mu z Rány neustále vytéká jeho milosrdenství jako soutok Krve-pokoje a Vody-tichosti. Zároveň s tím (s vytékající Krví) ale Ježíš bez ustání skrze otevřenou Ránu Srdce do sebe přijímá všechny bolesti a zranění světa (mezi nimi i naše jemu odevzdávané nepravosti), aby vše, co do jeho Srdce takto vstupuje, zcela ve výhni lásky propálil a proměnil (na milosrdenství). *Systola* (stah Ježíšova Srdce, umožňující vylévání milosrdenství do celého stvoření) – *diastola* (uvolnění Ježíšova Srdce, aby do sebe znova a znova nasávalo, a tím proměňovalo celý svět). Ježíšova reakce na příchozí marast světa do jeho Srdce je vždy a pouze účinná láska a milosrdenství (nejvyšší tvořivá aktivita) – úplný opak mrtvolnosti do něj vcházejících bolestí. Stručně řečeno (samozřejmě v logice spletených zákonitostí srůstání lidského života s jeho životem): Ježíš od nás dostane ránu, avšak nám udělí odpuštění. To je jeho konstantní uzdravující reakce na obdržení

bolesti. Obzvláště blahoslavení milosrdní (na míru zralosti a životní propálenosti) činí totéž, co jejich Mistr (a opět, spíše než oni sami to činí Mistr v nich). Všichni se tak učíme přijímat bolesti, zranění od druhých, zlobu všeho druhu do otevřeného srdce, které se otvírá paradoxně právě ranami⁵⁰ – a jen díky tomu, že je v našem srdci smíchaná Ježíšova láska a milosrdenství s naší krví (individualitou: Ježíšova Tvář se vpíjí do našich rysů), tak se příchozí marast bolestí (aniž by nás zničil) může propálit na Ježíšovu lásku: proměnu činí On, my dáváme svolení: *Fiat*. Naše srdce se tak ještě více stává jakoby proděravělým cedníkem: zevnějšku dopadající rány ho drásají na kusy, ale z otvorů srdce jako řeka vytéká stále masivněji (namísto vzteku či strachu) vše více a více proměněné (pochopené): v podobě Božího milosrdenství. To jediné (svolení k divotvornému a dlouhodobému procesu proměny se vším lidským dramatem okolo) dobývá pak i nejtvrďší srdce bližních a člověk sám je nakonec uschopněn (ta dispozice v něm roste) skoro již „předem odpustit“ (snad až radostně) každou, i budoucí opětovnou zlobu: a ještě paradoxně v těch místech, která jsou pro něj nejcitlivější. Z milosrdného, jako reakce na obdrženou ránu, tryská milosrdenství (tak jako z Mistra, jež má především milé Srdce).

K uzrání této srdeční dispozice, jež se nerodí ze dne na den, uvedme příklad sv. Pavla. Ačkoli efekt okamžitého apoštolova obrácení v momentu pádu z koně, za přímého vstupu nebe, je nezpochybnitelný, přesto v něm účinky rozlitého milosrdenství ze Štěpánova odpouštějícího srdce (jež vydalo svědectví krve) dozrávaly postupně a celoživotně. Pavel se neobrátil bezprostředně při umučení Štěpána, kterého má před očima, naopak ještě více než předtím sptí nenávisť. Pohled na láskyplnou krev Štěpána Pavla neobměkčí, ale zatvrdí a reaguje o to agresivnější pomstou na křesťanech. Zalekli bychom se takového procesu obrácení – čekali bychom naivně okamžitý Pavlův soucit s tím, kdo za něj umírá, okamžitou dokonalost. Ovšem rozlitá krev má svou logiku

⁵⁰ Ježíšovo Srdce se nám dává obnažené díky probodnutí kopím na Golgotě: zlá rána umožnila spásanosné „vyhřeznutí“ jeho nitra do naší bezprostřední blízkosti.

a poločas působnosti při zjednávání odpuštění. Tvrdé a neprostupné stěny Pavlova srdce tají poznenáhlu od mrtvé vody k živé: od akcelerace vzteku, přes zabíjení prokládané výčitkami a opět zuřivým neklidem, až po pád z koně (odnětí lidské síly božským zásahem) a táhlé roky penitence se vzpomínkami na tiše rozdrcené srdce mučedníka... celoživotní proces. Tak plasticky a trpělivě působí rozlitá krev – milosrdenství: postupně, celobytočně a celoživotně.

Pán může tímto způsobem měnit celý svět pouze skrze své Srdce – s disponovanými, ochotnými, milosrdnými, které „potřebuje“. Také z nich vytéká výhní propálená láska, zcela rozdrcená na prášek: čím více rozdrcená (pokud se nebráníme, neospravedlňujeme, nerozhořčujeme), tím jemnější substance ze srdce vytéká. Čím jemnější láska, tím pronikavější účinky: tekutá láska se dostane všude (i do nejmenší škvíry jinak nepropustné, neřešitelné situace). Láska nejjemnější se nepohoršuje, nenechá se vyprovokovat k nemilování, nemá tvrdé reakce: prostě jen „je“, a tím objímá, zahřívá, rozpouští a rozohňuje. Královsky vznešená logika všemocného milosrdenství je pro Zlého vůbec nejnesnesitelnější ze všech projevů lásky Boha vůči člověku.

Všichni lidé touží (přiznaně či nepřiznaně) po dobru, po lásce, po spravedlnosti a touha je v nich věčným světlem. Za mnohostí všech tužeb je jediný základní zdroj: žízeň po milosrdenství (privilegovaně ve svátosti smíření). Milosrdenství je Pánovo vítězství, a tedy také vítězství od každého zla – v srdci i ve světě. Komu v mikrokosmu srdce pulzuje milosrdenství, ten tím nastoluje ve světě mír a pokoj. Milosrdné srdce vlastně bez přestání žehná (vhod i nevhod – i to je jeho nedotknutelnost), a tím ostatním dopřává to, co v něm samotném působí svátost smíření. Žehnáme-li těm, kdo si to nezaslouží, Pán jim odpouští v tom smyslu, že na ně hledí s milosrdenstvím. Dostávají jakoby eucharistickou ochranu, posilu, výživu, šanci: nacházejí „světlo“, které jim svítí z našich srdcí (byť jen tenounký sotva viditelný paprsek jemné rozdrcené lásky). Když jsou otevření (třeba už jen z bolestných výčitek), přichází je sytit Ježíš svým tělem (eucharistií) v různé podobě: jsou zaplavováni radostí, ve tmě třeba dostanou momentální útěchu

nebo na chvíli odpočinou v tom, co prožívají. Když jsou (ti, kterým nezaslouženě žehnáme) uzavření a zuhelnatělí (ani bolest a rány je nerozpohybují), Ježíš se o ně i tak mimořádně stará, zatím ale tiše: připravuje půdu pro to, aby jim jednou zasvitla pravda. Taková je moc a síla milosrdného srdce vyučeného Ježíšovým milosrdenstvím, činícím zázraky. Milosrdenství je nezasloužená výzbroj, která nás samotné chrání a druhým zároveň otvírá pramen Živé vody – nekonečné lásky (Řeku živé Vody).⁵¹

Příklady světeckých osobností s 5. blahoslavenstvím v srdci: Adam (první člověk); patriarcha Jakub; královna Ester; Rút (Boazova); Jonatan (syn Saula); Šalamoun (syn Davida); prorok Ezechiél; prorok Daniel; Jáchym (otec Panny Marie); apoštol Jakub st.; apoštol Bartoloměj; apoštol Matěj; Polykarp ze Smyrny; Antonín Veliký; Jan Kassián; Makarius Veliký; Cyril Alexandrijský; Cyril Jeruzalémský; Gorazd; Rabanus Maurus; Bernard z Clairvaux; Tomáš Akvinský; Vincenc Ferrerský; Jerónimo Nadal; František Xaverský; Klaudius Colombière; Pavel Miki; Jan Ogilvie; Felix Capello; Josafat Kuncevič; Marie Magdalena; Marie Egyptská; Pelágie; Lucie; Agáta; Hyacinta Marto (Fatima); Zdislava z Lemberka; Klement Maria Hofbauer; Tomáš Špidlík aj.

6. Čistota srdce

Cesta lidského srdce k Bohu skrze 6. blahoslavenství

(6. blahoslavenství rozvíjí ctnost důležitou v dnešní době: *lásku-svatost*; barva blahoslavenství *zlatá*; vůně *Lilie-Panny Marie*; zaslíbení: *budou vidět Boha*; nejužší spojitost s 1. blahoslavenstvím)

⁵¹ „Kamkoli se řeka (Krev a Voda z boku Kristova – milosrdenství) dostane, oživnou všichni živočichové, kteří se v ní hemží; velmi mnoho ryb bude tam, kam se dostane tato Voda, a vše se uzdraví.“ (Ez 47,9)